

מה א מיי פ"ו מהל'
עדות הלכה ו סג
עשין קט טושיע ח"מ
סימן מו סעיף כד:
מבב ב מיי פ"ו עס הל'
ב סגמ עס טושיע
ב סעיף א:
ג א מיי פ"ב מהלגות
קידוש המדע הלכה ט:
גא ד מיי פ"ה מהלכות
עדות הלכה ט סגמ
עשין קט טושיע ח"מ ס'
א סעיף ה:
גב ה מיי פ"ו עס הל' א
ופ"ו הלכה ו סגמ
עשין פב טושיע עס סימן
מו סעיף ד בגביה:
גג ו מיי פ"ו עס הל' א
טושיע עס סעיף טו:

האמר רב פפי האי אשרתא. תימה דפרין מדרב פפי וצפרק הכותב (לקמן דף פה. ושם) מסיק דליתא לרב פפי מדרב נחמן כו' ועוד דצפ"ל כל הגט (גיטין טו: ושם) מסיק דרב לית ליה דרב פפי והכי פריך הכא מדרב פפי אמילתיה דרב מיהו הא איכא לתרץ דליתא דליתא דליתא לה משמיה דרב הונא פריך ואין לומר דהכי פריך כיון דלמר משחתמו אין מעידין לפניו וחומס אלמא חיישין לניחוי כשקרא אס כן משכתבו עד שלא חתמו נמי דכתיבה נמי מחזי כשקרא דא"כ הוה קשיא דרב אדרב דהכא חייש לניחוי כשקרא וצפרק כל הגט (שם) לא חייש אלא טעמא דמשחתמו דמי לנוגעים בעדות עשין ספירש בקובנא' גבי הווא שקרא ערער על אחד מהן ומירן ר"מ דדרכי הש"ס להקשות אפילו מדרב דלא הוה הלכתא הכי ופוסק ר"מ דכתבין א' אורכתא אפילו אמטלטלי דכפריה ללא קיי"ל כרב פפי דחייש לניחוי כשקרא אע"ג דפריך מינה ופריך נמי מנהרדעי ככמה מקומות צפרק שצועת העדות (שצועות דף ג: ושם) וצפרק יש כבוד (במורות דף מט.) והאמרי נהרדעי לא כתבין אורכתא כו' וי"מ ולימא דקאמר דהכותב וצפ"ל כל הגט (גיטין דף טו: ושם) דלא צניע למימר דליתא לרב פפי אלא דליתא לקושיא שאין לדמות אשרתא שהוא מעשה צ"ד לשאר שטרות דמעשה צ"ד לביע חיישין לניחוי א' כשקרא ור"י מדנפיי"ר תירץ דלכתחלה ודאי חיישין לניחוי כשקרא כדאמר להו רב לספרי כי יתציתו שיהיו כו' (ב"ב דף קעב.) אבל דיעבד לא חיישין ולהכי פריך הכא דהוה לכתחלה והא דקאמר דליתא לרב פפי היינו דיעבד דהיא איתתא דהכותב (לקמן דף פה. ושם) כיון שהיתה לריבה לחזור לצ"ד כדיעבד דמי והרשאה נמי דכתבין אמטלטלי דכפריה היינו משום כיון דאינו יכול לילך עס כדיעבד דמי: **וש"מ יידיהן המכירין התיבות עדים א"צ להעיד בפניהם.** דקס"ד לרין להעיד בפניהם אע"ג דלא תהא שמיעה גדולה מראייה לפי שהיו נראין יותר ציט דין דכשאין מעידין בפניהם אין נראה אלא כעד מפי עד ומטעם זה הלרבינו ג' בקיום שטרות דהוה סגי צב"ל אלא משום דצניען שיהא צ"ד כדפרישית ועוד אומר ר"י דס"ד לרין להעיד בפניהם משום דפעמים אין מכירין אלא על ידי שראו צלילה ליתא למימר לא תהא שמיעה גדולה מראייה דשמיעה אינה יכולה להיות צלילה כדאמר צ"ה (דף כה: ושם) דחקירת

איקלע רבנאי למיזבן שושמי גרסי' ולא גרסי' דליקלע ולא גרסינו לגבן. ולאו רמי אמרה דא"ל לומר כן שאמר רמי עדות זו על אמירה ורב אשי שהרי רב אשי כמה דורות היה אחריו דלמרין בקדושין (דף עב:) יום שמת רב יהודה נולד רבא יום שמת רבא נולד רב אשי: **אבוא דאמר.** רמי צב חמא: **שלשה שיצבו.** צב"ד: **לקיים השטר.** וכלא העדאת עדים שיעירו על כתב ידן לפי שהדיינין עזמן מכירין אותה השנים מכירין אותה ואחד אינו מכיר: **עד שלא חסמו.** השנים על ההנפק: **מעידין.** לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: **וחוסס.** עמהם על מה שכותבין אשרנויה וקיימנויה לטרא דגן צמותב תלתא דלשמתמודענא דחתמת ידא דסהדי היא: **משחממו** הוה ללא תלתא הוה דידעי: **ומי כפנין.** לאשרתא דדיה צתמיה וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו צמותב תלתא הוינא ולאשתמודענא כו': **אשרתא.** לשון חוק שמתקיים ידיה צב"ד וצ"ד כתבין צו צמותב תלתא הוינא ואמו פלוני ופלוני ואסתרו לאשתמוות יידיה ואשרתיה וקיימתי כחוי וחומתין (גיטין כו: וכע"ז לקמן פה.) **דניהו סהדי** אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידו (לקמן פה.) **ועירו בפניהם.** השנים (ד"ה כה:.) שאין היחיד נאמן. לומר מקודש בני עזמן לכך ריבן להשיב מתכיהן אללא (שם.) **וקיום שטרות דרבנן.** דמלורוימא לא צניען קיום דלמר ר"ל (לעיל יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עותמן צב"ד (לקמן כה:.)

תוספות ר"ד

דיקלע רבנאי אחוה דר' חייא בר אבא למזבן שושמי ואמר הכי אמר שמואל עד ודיין מצטרפין אמר אמירר כמה מעליא הא שמועתא אמר ליה רב אשי לאמימר משום דקלסה אבוה דאמך את נמי מקלסת לה כבר פרכה רבא: אמר רב ספרא אמר רבי אבא אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב הונא ואמרי ליה אמר רב הונא אמר רב שלשה שישבו לקיים את השטר שנים מכירין התיבות ידי עדים ואחד אינו מכיר עד שלא חתמו מעידין בפניו וחומס משחתמו אין מעידין בפניו וחומס דרבא א' האי אשרתא דדייני דניכתב מקמיה דניהו סהדי אחתימת ידיהו פסולה דמתחזי כשקרא הכא נמי מתחזי כשקרא אלא אימא עד שלא כתבו מעידין בפניו וחומס משכתבו אין מעידין בפניו וחומס ש"מ תלת ש"מ א' עד נעשה דיין וש"מ דיינין המכירין התיבות ידי עדים אינן צריכין להעיד בפניהם וש"מ דיינין שאין מכירין התיבות ידי עדים צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד מתקף לה רב אשי בשלמא עד נעשה דיין שמעינן מינה אלא דיינין המכירין התיבות ידי עדים אין צריכין להעיד בפניהם דלמא לעולם אימא לך צריכין ושאני הכא דקא מקיימא הגדה בחד ודיינין שאין מכירין התיבות ידי עדים צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד דלמא לעולם אימא לך אין צריכין ושאני הכא דלא קא מקיימא הגדה כלל יתיב ר' אבא וקאמר לה להא שמועתא דעד נעשה דיין איתיביה רב ספרא לרבי אבא א' יראהו שלשה והן בית דין יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ויעירו בפניהם ויאמרו מקודש החדש מקודש שאין היחיד נאמן על די עצמו ואי סלקא דעתך דעד נעשה דיין למה לי כולי האי ליתבו בדוכתייהו וליקדשי אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב יצחק בר שמואל בר מרתא ורב יצחק לרב הונא ורב הונא לחייא בר רב וחייא בר רב לרב ואמר להו הנח ילעדות החדש דאוריית'

תוספות ר"ד (המשך)

להושיב מחבריהם אצל היחיד הם שיעירו ויצטרפו עמו לקדש אלא ש"מ אין עד שהגיד עדותו כשר להיות דיין והכא היכי דעבידים ומסיק הנח לעדות החדש דאורייתא ובדאורייתא אין עד נעשה דיין אבל קיום שטרות דרבנן ובדברנו עד נעשה דיין פ"י מה"ת ליכא למיחש לזיפא אלא בלי קיום יגבה ולכי מחבר דויקיף מהדר ליה ורבנן הוה דאצרכי לקוימי ועד דלא מקיים לא גבי. ע"י דיני עד נעשה דיין בס"פ ששם ביארתי שאם יש עדים רבים שיגמר הדין ע"פ שנים עדים ושלשה דיינים עד שהגיד עדותו נעשה דיין: אמר ר"פ משמיה דרבא האי אשרתא דדיינא דכתיבא מקמי דנחזי סהדי אחתימת ידיהו פסולה משום דמחזי כשקרא ולית הל' הכי דלקמן בפ' הכותב ובגיטין בפ' כל הגט מחיבי' ליה ואמרין וליתא לדר"פ: אמר ר' אבא אר"ה א"ר ג' שישבו לקיים את השטר וקרא ערערו על א' מהן עד שלא חתמו פ"י השנים על אשרתא מעידים עליו פ"י על זה שהוא כשר וחומס משחתמו אין מעידין עליו וחומס פ"י שלא תבטל חתימתן וגם גנאי הוא להם שאימרו עם הפסול חתמו. וערערו דמאי אי ערערו דגולנותא תרי

עדים שיעירו על כתב ידן לפי שהדיינין עזמן מכירין אותה השנים מכירין אותה ואחד אינו מכיר: **עד שלא חסמו.** השנים על ההנפק: **מעידין.** לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: **וחוסס.** עמהם על מה שכותבין אשרנויה וקיימנויה לטרא דגן צמותב תלתא דלשמתמודענא דחתמת ידא דסהדי היא: **משחממו** הוה ללא תלתא הוה דידעי: **ומי כפנין.** לאשרתא דדיה צתמיה וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו צמותב תלתא הוינא ולאשתמודענא כו': **אשרתא.** לשון חוק שמתקיים ידיה צב"ד וצ"ד כתבין צו צמותב תלתא הוינא ואמו פלוני ופלוני ואסתרו לאשתמוות יידיה ואשרתיה וקיימתי כחוי וחומתין (גיטין כו: וכע"ז לקמן פה.) **דניהו סהדי** אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידו (לקמן פה.) **ועירו בפניהם.** השנים (ד"ה כה:.) שאין היחיד נאמן. לומר מקודש בני עזמן לכך ריבן להשיב מתכיהן אללא (שם.) **וקיום שטרות דרבנן.** דמלורוימא לא צניען קיום דלמר ר"ל (לעיל יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עותמן צב"ד (לקמן כה:.)

עדים שיעירו על כתב ידן לפי שהדיינין עזמן מכירין אותה השנים מכירין אותה ואחד אינו מכיר: **עד שלא חסמו.** השנים על ההנפק: **מעידין.** לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: **וחוסס.** עמהם על מה שכותבין אשרנויה וקיימנויה לטרא דגן צמותב תלתא דלשמתמודענא דחתמת ידא דסהדי היא: **משחממו** הוה ללא תלתא הוה דידעי: **ומי כפנין.** לאשרתא דדיה צתמיה וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו צמותב תלתא הוינא ולאשתמודענא כו': **אשרתא.** לשון חוק שמתקיים ידיה צב"ד וצ"ד כתבין צו צמותב תלתא הוינא ואמו פלוני ופלוני ואסתרו לאשתמוות יידיה ואשרתיה וקיימתי כחוי וחומתין (גיטין כו: וכע"ז לקמן פה.) **דניהו סהדי** אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידו (לקמן פה.) **ועירו בפניהם.** השנים (ד"ה כה:.) שאין היחיד נאמן. לומר מקודש בני עזמן לכך ריבן להשיב מתכיהן אללא (שם.) **וקיום שטרות דרבנן.** דמלורוימא לא צניען קיום דלמר ר"ל (לעיל יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עותמן צב"ד (לקמן כה:.)

עדים שיעירו על כתב ידן לפי שהדיינין עזמן מכירין אותה השנים מכירין אותה ואחד אינו מכיר: **עד שלא חסמו.** השנים על ההנפק: **מעידין.** לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: **וחוסס.** עמהם על מה שכותבין אשרנויה וקיימנויה לטרא דגן צמותב תלתא דלשמתמודענא דחתמת ידא דסהדי היא: **משחממו** הוה ללא תלתא הוה דידעי: **ומי כפנין.** לאשרתא דדיה צתמיה וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו צמותב תלתא הוינא ולאשתמודענא כו': **אשרתא.** לשון חוק שמתקיים ידיה צב"ד וצ"ד כתבין צו צמותב תלתא הוינא ואמו פלוני ופלוני ואסתרו לאשתמוות יידיה ואשרתיה וקיימתי כחוי וחומתין (גיטין כו: וכע"ז לקמן פה.) **דניהו סהדי** אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידו (לקמן פה.) **ועירו בפניהם.** השנים (ד"ה כה:.) שאין היחיד נאמן. לומר מקודש בני עזמן לכך ריבן להשיב מתכיהן אללא (שם.) **וקיום שטרות דרבנן.** דמלורוימא לא צניען קיום דלמר ר"ל (לעיל יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עותמן צב"ד (לקמן כה:.)

עדים שיעירו על כתב ידן לפי שהדיינין עזמן מכירין אותה השנים מכירין אותה ואחד אינו מכיר: **עד שלא חסמו.** השנים על ההנפק: **מעידין.** לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: **וחוסס.** עמהם על מה שכותבין אשרנויה וקיימנויה לטרא דגן צמותב תלתא דלשמתמודענא דחתמת ידא דסהדי היא: **משחממו** הוה ללא תלתא הוה דידעי: **ומי כפנין.** לאשרתא דדיה צתמיה וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו צמותב תלתא הוינא ולאשתמודענא כו': **אשרתא.** לשון חוק שמתקיים ידיה צב"ד וצ"ד כתבין צו צמותב תלתא הוינא ואמו פלוני ופלוני ואסתרו לאשתמוות יידיה ואשרתיה וקיימתי כחוי וחומתין (גיטין כו: וכע"ז לקמן פה.) **דניהו סהדי** אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידו (לקמן פה.) **ועירו בפניהם.** השנים (ד"ה כה:.) שאין היחיד נאמן. לומר מקודש בני עזמן לכך ריבן להשיב מתכיהן אללא (שם.) **וקיום שטרות דרבנן.** דמלורוימא לא צניען קיום דלמר ר"ל (לעיל יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עותמן צב"ד (לקמן כה:.)

תוספות ר"ד

דיקלע רבנאי אחוה דר' חייא בר אבא למיזבן שושמי ואמר הכי אמר שמואל עד ודיין מצטרפין אמר אמירר כמה מעליא הא שמועתא אמר ליה רב אשי לאמימר משום דקלסה אבוה דאמך את נמי מקלסת לה כבר פרכה רבא: אמר רב ספרא אמר רבי אבא אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב הונא ואמרי ליה אמר רב הונא אמר רב שלשה שישבו לקיים את השטר שנים מכירין התיבות ידי עדים ואחד אינו מכיר עד שלא חתמו מעידין בפניו וחומס משחתמו אין מעידין בפניו וחומס דרבא א' האי אשרתא דדייני דניכתב מקמיה דניהו סהדי אחתימת ידיהו פסולה דמתחזי כשקרא הכא נמי מתחזי כשקרא אלא אימא עד שלא כתבו מעידין בפניו וחומס משכתבו אין מעידין בפניו וחומס ש"מ תלת ש"מ א' עד נעשה דיין וש"מ דיינין המכירין התיבות ידי עדים אינן צריכין להעיד בפניהם וש"מ דיינין שאין מכירין התיבות ידי עדים צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד מתקף לה רב אשי בשלמא עד נעשה דיין שמעינן מינה אלא דיינין המכירין התיבות ידי עדים אין צריכין להעיד בפניהם דלמא לעולם אימא לך צריכין ושאני הכא דקא מקיימא הגדה בחד ודיינין שאין מכירין התיבות ידי עדים צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד דלמא לעולם אימא לך אין צריכין ושאני הכא דלא קא מקיימא הגדה כלל יתיב ר' אבא וקאמר לה להא שמועתא דעד נעשה דיין איתיביה רב ספרא לרבי אבא א' יראהו שלשה והן בית דין יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ויעירו בפניהם ויאמרו מקודש החדש מקודש שאין היחיד נאמן על די עצמו ואי סלקא דעתך דעד נעשה דיין למה לי כולי האי ליתבו בדוכתייהו וליקדשי אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב יצחק בר שמואל בר מרתא ורב יצחק לרב הונא ורב הונא לחייא בר רב וחייא בר רב לרב ואמר להו הנח ילעדות החדש דאוריית'

עדים שיעירו על כתב ידן לפי שהדיינין עזמן מכירין אותה השנים מכירין אותה ואחד אינו מכיר: **עד שלא חסמו.** השנים על ההנפק: **מעידין.** לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: **וחוסס.** עמהם על מה שכותבין אשרנויה וקיימנויה לטרא דגן צמותב תלתא דלשמתמודענא דחתמת ידא דסהדי היא: **משחממו** הוה ללא תלתא הוה דידעי: **ומי כפנין.** לאשרתא דדיה צתמיה וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו צמותב תלתא הוינא ולאשתמודענא כו': **אשרתא.** לשון חוק שמתקיים ידיה צב"ד וצ"ד כתבין צו צמותב תלתא הוינא ואמו פלוני ופלוני ואסתרו לאשתמוות יידיה ואשרתיה וקיימתי כחוי וחומתין (גיטין כו: וכע"ז לקמן פה.) **דניהו סהדי** אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידו (לקמן פה.) **ועירו בפניהם.** השנים (ד"ה כה:.) שאין היחיד נאמן. לומר מקודש בני עזמן לכך ריבן להשיב מתכיהן אללא (שם.) **וקיום שטרות דרבנן.** דמלורוימא לא צניען קיום דלמר ר"ל (לעיל יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עותמן צב"ד (לקמן כה:.)